

tagen i Landboskommissionen af Mænd af alle politiske Farver, komme fra de forskellige Samfundsklasser, om hvis varme Interesse og indgaaende Kendskab til denne Sag vi ikke have den fjerneste Grund til at tvivle, naar vi have et Vidnesbyrd fra dem om, at der paa disse Vilkaar, men heller ikke ringere end disse Vilkaar, kan tilvejebringes den Begyndelse, som det gælder om at faa gjort, saa forekommer det mig, at det vilde være urigtigt ikke at tage fat der, hvor vi have saa stærke Vidnesbyrd for, at der bør tages fat, for at vi kunne naa videre. Kunde vi undgaa de Forhold, som synes at staa truende i Baggrunden, og som vi mulig kunne vente, vistnok ikke i Morgen eller i Overmorgen, men en Gang i Fremtiden, en stor Kamp mellem Arbejdsgivere og Arbejdere paa Landet, er det en saa stor Samfundsopgave, at det for mit Vedkommende langt vilde overstygge Talen om langt større Ofre, end der her er Tale om. Men der er heller ikke for mig nogen Tvivl om, at Sagens Gennemførelse Aar efter Aar vil komme til at kræve betydelige og maasse ogsaa større Ofre end dem, der her er Tale om. Det vil Fremtiden vise. Naar vi nu ere paa det rene med, at denne Opgave maa og skal løses, komme nok ogsaa de Midler, som ere aldeles fornødne dertil. For mig staaer det saaledes, at denne Sags Optagelse til Forhandling og Gennemførelse, bethyder Samfundets Kamp ikke alene mod Individualismen, men ogsaa mod Socialismen.

Reventlow: Der har været talt meget om den foreliggende Sag, vi ere jo i Dag allerede paa 3dje Dag. Den har været belyst fra alle Sider, været belyst af dem, som se velbillig paa Sagen, som gerne se den fremmet, været belyst ogsaa af dem, som helst saa den begravet med det samme. Hver Paragraf i det foreliggende Lovforslag har jo været draget frem og har faaet sin Kritik, er bleven anbefalet eller har faaet sin Overhaling, saa at det vilde være ubestemt af mig lige over for det høje Ting, og jeg tror ogsaa, det vilde haade mig selv meget lidt, hvis jeg nu bredte mig over Forslaget. Jeg skal derfor slet ikke indlade mig paa Forslagets Detailler, men kun holde mig til Hovedsagen, og det er jo ogsaa det vigtigste. Det er jo Hovedsagen, det kommer an paa, og Hovedsagen er den, om dette Lovforslag virkelig er et brugeligt Grundlag til videre Forhandling. Naar jeg skal besvare dette Spørgsmaal, saa besvarer jeg det med et ubetinget Ja. Der er flere af de ærede foregaaende Talere, der, synes jeg, have taget temmelig haardt paa Forslaget. Jeg

mener, at det vil kunne gøre virkelig Nytte, men rigtignok kun, naar der sker nogle enkelte Ændringer. I vor Tid — det er jo saa ofte sagt, og det er ogsaa kommet frem under Forhandlingen om denne Sag — lokke Byerne med deres virkelige og indbildte Herligheder Landarbejderne til sig; men det er foruden den højere Løn, som de da kunne vente, og foruden de mere eller mindre heldige Fornøjelser, de kunne staffe sig dertinde, som jeg tror, fornemmelig en Trang hos den dygtige, flittige og sparsommelige Arbejder til at komme under Forhold, hvor han kan arbejde sig frem, paa en Maade komme op i en højere Rangklasse, hvis jeg maa bruge dette Udtryk. Jeg finder denne Trang hos Arbejderne meget heldig, fordi den opfordrer ham til Flid og Sparsommelighed, men jeg finder det meget uheldigt, at han ikke kan tilfredsstille denne Trang, som Forholdene nu ere paa Landet. Han begynder som Landarbejder og maa i de fleste Tilfælde blive ved at være det hele Livet igennem, han kan nok ved Sparsommelighed og Flid spare en lille Skilling sammen til sine gamle Dage, men han kan ikke arbejde sig ud af Arbejderklassen, han bliver ved med at være Landarbejder. Det forekommer mig uheldigt, og det er derfor naturligt, at Staten træder hjælpende til, søger at raade Bod derpaa og staber bedre Forhold for Arbejderne. Det forekommer mig, at dette Forslag virkelig aabner Udsigt til, at hans Forhold kunne blive bedre; ikke saaledes, at han ved Hjælp af det Forslag lige straks kan springe ind i en anden Samfundsklasse, men det forekommer mig dog, at Forslaget byder ham Udsigt til Hjælp og Støtte til at komme under Forhold, hvor han ved Flid, Dygtighed og Sparsommelighed kan arbejde sig frem og ind i de selvstændige Jordbesidderes Klasse. De væsentligste Paragraffer i dette Forslag ere derfor de, der omhandle, hvor stor Rodden skal være, under hvilke Forhold Arbejderne skal sættes ind deri, og hvilken Støtte Staten skal yde dertil. Med Hensyn til det første Punkt mener jeg, at der næppe bør gøres Forandring, det forekommer mig, at den foreslaaede Jordlods Størrelse paa 3—4 Dr. Land Middelfjord er ret passende. Der foreligger ikke fra Kommissionens Side i dens Betænkning nogen Statistik over, hvor stort et Kvæghold Husmændene i Reglen holde pr. Td. Land. Jeg tror heller ikke, at der andetsteds foreligger en saadan Statistik, og jeg har derfor gjort mig Umage for at staffe mig Oplysninger herom hos de forskellige Landbosforeninger, og jeg turde maasse gøre det høje Ting bekendt dermed, da jeg tænker,